

Timo Kinnunen
Särkiniementie 16 A 41
70700 Kuopio
Finland

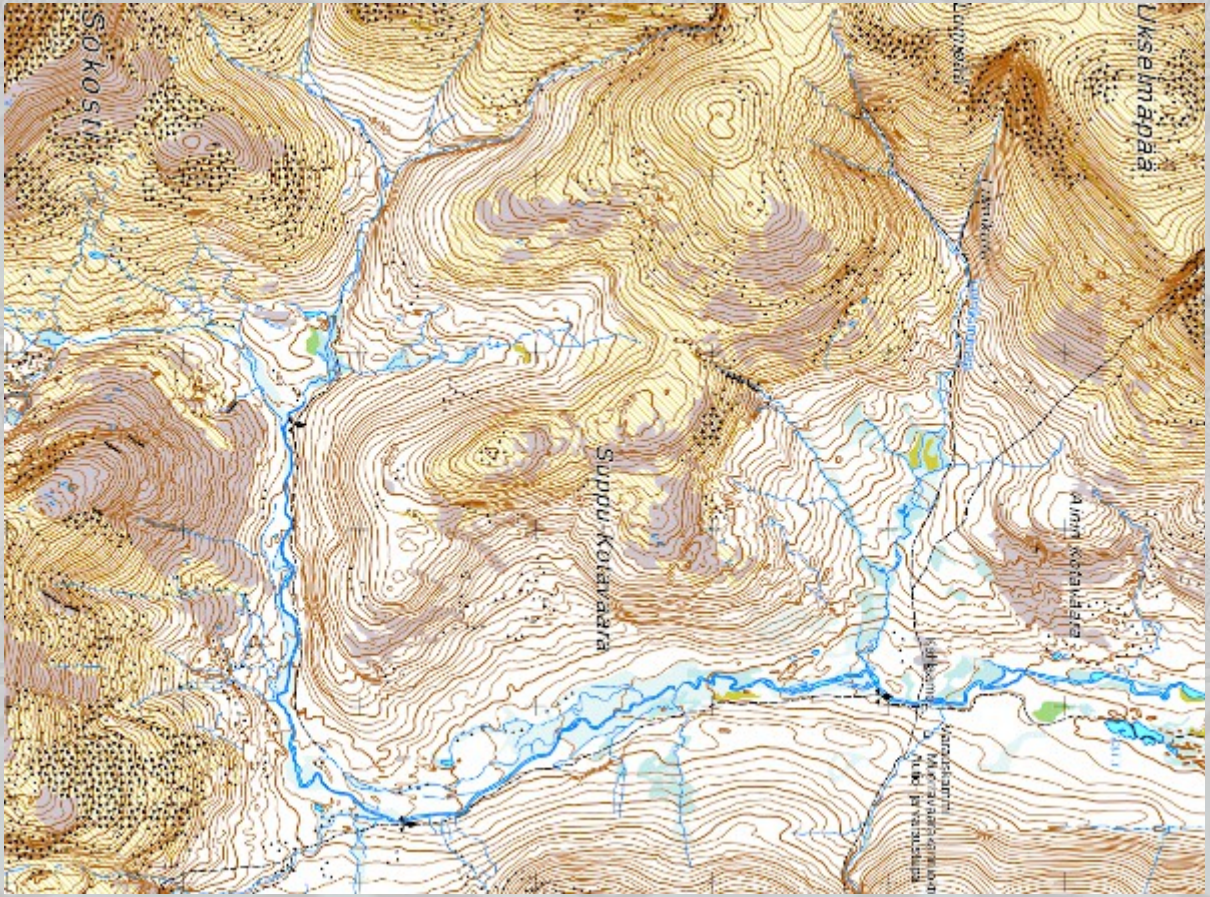
Ensimmäinen lapinmatkani - My First Journey to Lapland

Lumikurun Googlekartta

Lumikurun tarkkaa sijaintia on hankalaa määrittää *Google-Earth* -ohjelmalla, koska se antaa useitakin vastauksia. Ilmeisestikin tämännimisiä kuruja on useita, tai sitten ihmiset eivät ole osanneet oikeita koordinaatteja. Mene ja tiedä. Hataran muistini mukaan ylläoleva sijainti saattaisi olla se oikea, eli se sijaitsisi jonkinverran *Sokostin* huipulta itäkoilliseen, ja suunnilleen *Muorravaarakan tuvan* korkeudella. *Paratiisikuru* sijaitsee tavallaan lännenpuoleisella rinteellä - ajatellen sitä kukkulajonoa, joista yksi on *Sokosti*. Kuvastakin voi jo päätellä, että *Lumikuru* viettää jyrkästi alaspäin. *Sokostista* länteenpäin sijaitsee *Luirojärvi*, joka sekin näkyy kuvassa. Tavallisin nousureitti *Sokostille* lähtee juuri mainitulta *Luirojärveltä*, jossa on pieni tupa. Jutussa mainittu erakon maja sijaitsee *Luirojärven* pohjoispäässä, mutta tuskinpa siellä asunut erakko on enää elossa. *Muorravaarakan tuvasta* itäänpäin sijaitsee *Pirunportti*, joka on aivan nimensä mukainen kivikko, ja sen takana sijaitsee valtakunnanraja. Valtakunnanrajaa pohjoiseen pääsee rajavartijoiden käyttämää kulku-uraa myöten, joka päättyy rajavartioasemaan, ja joen yli kulkevaan siltaan.

Lumikuru

Lumikurulle laskeudutaan Ukselmapään kohdalta kohti Muorrakkaavaaran jokea, jonka rannalla on autiotupa. Ylläolevasta kartasta kurun paikantaminen on helppoa kuin heinänteko, mutta kurun alaspätkointi on sitten juttu sinänsä. Jossakin vaiheessa alkaa sitten löytyä teltpaikkojakin.

Tässä se sitten on – se toiveiden päämaali - Lumikuru - tai sitten se ei ole. Mistäpä sen näin jälkikäteen voisikaan tietää - paitsi seppä – joka ei ole seppä syntyessään. Eikä hänkään voisi tietää ellei seuraa

seppä-isänsä tai seppä-isoisänsä jalanjalkia. Lunta kurussa ei kesäisin kuitenkaan ole, ellei sitten aivan huipun tuntumassa, ja viileämpinä kesinä se tuskin ehtii sulaakaan. Kaikki alueen purot saavat vetensä lumen sulamisvesistä, ja tietenkin sadevedestä, ja juuri siksi lopukesällä monet puroista ovat kuivillaan. Jos täällä ei sataisi lainkaan, kuivuisivat suuretkin joet, ja ihmisille tulisi vähintäänkin ankara jano – melkein niinkuin kiinalaisille, kun Himalajan jäätiköt sulavat, ja Kiinan joet kuivuvat. Mahtaa siinä kiinalaisten suu napsaa kuivuuttaan. Ja eikun vaan koiria ja muurahaiskarhun suomuja syömään, niin kyllä se siitä suttautuu! Tunturialue on tavallaan jättiläismäinen vedenkeruu- ja suodatusjärjestelmä, joka purkaa vetensä jokien kautta ihmisten ulottuville. Tietenkin se kerää samalla Kuollan niemimaan metallitehtaiden päästöt ja ydinkokeiden tuottamat radioaktiivisuuden, ja kaikki pahat asiat maailmassa, jotka johtuvat ihmisistä. Koivut näin korkealla ovat lähinnä tuollaisia käkkyröitä, mutta toisaalta olosuhteetkin ovat ankarat, ja niiden kasvukausi jää lyhyeksi – että ei täällä mintkään hongikot voisi edes teoriassa humista. Lisäksi ruokamultaa on vähän, jos ollenkaan, ja se mikä täällä on, on maatumeneita lehtikarikkeita.

Koska lapindiani ovat levinneet kaiken maailman kenkälaatikoiden pohjille, olin ihan iloisesti yllättynyt kun löysin ylläolevan ruudun, jossa on tarkempi näkymä edellisen kuvan kohteesta. Tästä kuvasta voi nähdä miten virtaava vesi on muokannut maisemaa.

Paratiisikuru

Tässä on eräs porteista Sokostille lännen puolelta. Kun saapuu *Paratiisikurulle*, ei oikein ymmärrä, miksi paikka on tuollaisen nimen saanut – ihan samanlaistahan siellä on kuin muuallakin, ja puitakin vain nimeksi. Kuvassa näkyvä laakso päättyy pieneen lampeen, josta alkaa jyrkkä, rakkainen nousu ylös tunturiin. Paratiisi loppuu siis siihen. No, myönnettäköön, onhan siellä joitakin sellaisia kasveja joita ei kenties muualla ole, koska paikka on *Sokostin* suojassa, ja sen länsipuolella, ja sinne ei juurikaan tuule, ja se sulaakin aikaisemmin kuin itäpuoli. Sinne ei juurikaan raaski tehdä nuotioita koska puita ja pensaita on sittenkin aika vähän, ja ne ovat harvassa. Allaolevan kuvan maisemassa voisi tehdä parit -kolmetkymmenet nuotiot, ja siinäpä ne koivut sitten olisivatkin. Pitäisi odotella taas muutamia kymmeniä vuosia jotta pääsisi nuotioita käryttelemään.

Harmaa lapinmaisema

Kuvassa näet tyypillisen, sateisen, ja harmaan lapinmaiseman. Kuvan ottohetkellä syksy alkoi painaa päälle, ja ruskan väritkin alkoivat jo näyttää haaleilta. Ruskaa voikin ihailia oikeastaan vain pilvettöminä, kuulaina päivinä. Tokihan jokainen voi kuvasta nähdä että metsän rinta on keltainen, ja että taustalla näkyvän matalahkon tunturin rinteet ovat kellertävän-sinertäväsävyisiä – mutta tarvitseeko tuon takia matkustaa Lappiin? No, ei tietenkään, ja eihän se ole lainkaan homman ydin, siis tuo ruska, sillä jos menee Lappiin vain syksyisin, jää aika paljosta paitsi. Jokainen vuodenaika on siellä oma lukunsa, ja koskaan mikään niistä ei ole täsmälleen samanlainen kuin aiempina vuosina. Yleisin Lapista otettu kuva on semmoinen jossa on kuvan etu – ja taka-alalla pääasiassa suota, kuten tässäkin, ja suota reunustaa koivuvaltainen metsikkö, jossa on muutamia männynkääröitä, ja muuta joutavaa roinaa. Tietenkin, jos näkee vaivaa, ja etsii suotuisia kuvakulmia, voi Lapista antaa vaikutelman paikkana, jossa voi nähdä vain upeita maisemia. Melkein jokaisen Lapissa otetun kuvan taustalla näkyy aina sinertäviä tuntureita, tai sitten taivasta harmaine pilvineen. Kukaan ei voi epäonnistua siellä kuvanotossaan, koska kohde on sinällään kaunis, ja tasapainossa. Lapissa suot eivät ole vaeltajan onneksi sellaisia miehenupottavia soita, joihin on tottunut etelässä, vaan paikkoja, jossa vain on hieman enemmän turvetta ja kosteutta kuin muualla. Silti kukaan joka käy ensimmäistä kertaa Lapissa, ei osaa valokuvata siellä mitään, koska ei yksinkertaisesti osaa katsoa yksityiskohtia, ja erämaassa vaeltaminen on siksi raskasta puuhaa, ettei oikein jaksakaan liiemmin tarkkaillaakaan ympäristöään.

Iltamaisema

Jokainen haluaisi ottaa Lapista hyviä valokuvia, tai dioja, joita sitten voisi esitellä iltakaudet enemmän tai vähemmän pitkästyneille vierailleen, jotka eivät *Lapin lumosta* juurikaan perusta. Nykyisten digitelevisioiden aikana tämä voi olla lähes sietämätöntä, koska aina riittää USB -tikkuja, joissa on ihan esitettäväksi asti lukemattomia lapinkuvia. Vyörytys voi olla monelle liikaa. Katsojan sekava mielentila on varsin ymmärrettävääkin, sillä kuvista pitäisi jokaisen nähdä, mitä ne esittävät – ja kun lapinkuvat eivät useimmiten esitä mitään tunnistettavaa – tuttuja ihmisiä ehkä lukuunottamatta – ei niistä voi muistaa mitään. Jos katsojalle sanotaan, että jossakin kuvassa olevat kivet ovat *rakkaa*, ei se merkitse heille välttämättä mitään, jos he eivät ole koskaan Lapissa käyneet. Mieleen eivät tule ensimmäisenä kipeät nilkat, ja saappaiden nuljahtelut, jotka ovat ensikertalaisten tyypillisiä vaellusvaivoja, sillä kaikilla ei voi olla oikeaoppisen kunnollisia vaellusjalkineita, tai viimeisen päälle viritettyjä rinkkoja, sun muita, joita käyttämällä jopa *rakka* voisi olla miellyttävä kokemus. Vaelluskokemukset määrittävät sen, millaisia tuntemuksia kuviin liittyy – jos rehellisiä ollaan, ja halutaan antaa reissuista oikea kuva. No, iltamaisemat ovat kokonaan oma lukunsa, sillä ne esittävät useimmiten auringonnousuja – tai laskuja, ja tällaisia kuvia katsellessa kuuluu tapoihin huokaista, että miten kaunis se Suomen luonto onkaan. Muistan kuinka isäukkovainaa istui kesämökkkinsä saunan verannalla, ja tuijotti vanhan miehen lupsahtanein, seniilein silmin Saimaalle, ja sanoi: *kyllä Suomi on kaunis maa!* Siis hänen mielestään oli, mutta olihan se tosin laittanut mökkiin rahaa niin paljon, että se oli tehnyt hänen talouteensa varmuudella roiman velkaloven. Jotta sopi siinä sitten todeta maisema kauniiksi! Ihan pakko! Katsokaa ja ihailkaa te muutkin – mökittömät ja köyhät! No niin, asiaan. Ainahan Lapissa voi yrittää kuvata esimerkiksi porotokkia, mutta yleensä niistäkään ei näe kerrallaan kuin osan, koska muu valtaosa tokasta peittyi pensaikkoon, jonka keskellä se jatkaa rymisten ja rykien kulkuaan. Tokka kulkee myös nopeasti, ja jos sellainen sattuu kohdalle, on laumaa täysi syy väistää, ja siinä syrjemäs rämpiessä se tokan valokuvauskin unohtuu. Kamerakin on juuri sopivasti repussa tai rinkassa, josta sitä ei ehdi kaivelemaan. Jos tällaista kuvaa katselisi lähetyvän porotokan nähneenä, ja sen kuvanneena, mieleen virtaisi mielikuvia pakojuoksun kirvoittamasta läikäytymisestä ja saappaiden lotinasta tämän kiivaan väistöliikkeen aikana, ja sen jälkeenkin. Tässä kuvassa näet kuitenkin erään lappilaisen iltamaiseman, sinertävässä hehkussaan. Melkein kuin etelässä.

Ukko nuotiolla

Allaolevassa kuvassa näet meikäläisen (lantalaisen) nuotiota käryttämässä. Kun ensimmäistä kertaa kuulin että lappilaiset sanoivat etelän ihmisiä *lantalaisiksi*, tuli siitä heti mieleen *lannan* haju, ja tämä mielikuva on niin voimakas, että vieläkin ajattelen etelän väkeä joukkona, joka lemuaa väkevästi lannalle. No, *lantalaisen* suorastaan täytyy laatia nuotio joka paikkaan jonne ehtiikään. *Lantalainen* tekee yleensä ison nuotion, ja istuu kaukana siitä, kun taas lapinmies tekee pienen nuotion, ja istuu se vieressä. Kuvassa on kyseessä niin sanottu *veljesnuotio*, vaikka muita ”veljiä” ei tässä kuvassa näykään. Voisikin kysyä, kuten entinen rehtorini usein kysyi etsiessään niitä jotka tulisivat esittämään taululle ratkaisun matemaattiseen tehtävään: *Joku veljistä?* Minä, joka en osannut ratkaista ainakaan matemaattisia tehtäviä, yritin näyttää mahdollisimman *sisarelta*. Mutta takaisin valokuvaan. Huomaa erityisesti kuvassa näkyvä kelo, joka kuin sattuman oikusta on jätetty paikoilleen - ja huomaa myös savu, jonka väri johtuu puun sisältämästä *tervaksesta*, eikä huonosta nuotion polttoaidosta. Monikaan pysyvästi etelässä asuva ei koskaan pääse haistamaan aidon tervaksen tuoksua, koskapa etelässä käytettävät klapit eivät juuri tuoksu miltään, ja puolikasvuisina kaadetut pienet tukit eivät ole tervasta sisäänsä kehittäneetkään. Mutta ei se tervaksen tuoksu nyt niin ylimaallisen hienoa ole. Voisin kuvitella eläväni koko elämäni ilman, että koskaan sitä haistelisin, ja hyvin pärjäisin. Eikä haistelu ole oikeastaan mikään elämyskään. Jos olisin syntynyt jossakin kehitysmaassa, minulle tuttuja olisivat lähinnä kaatopaikkojen lemut, sillä juuri sieltähän minun pantaisiin keräämään metalleja ja ruokatavaraa.

Lumilampi

Tässä näet *Lumilammen* jossakin tunturin huipun tuntumassa, mutta itse huipulle on tästä vielä jonkin matkaa. Jos ihmettelet mikseivät ne television kuvaajat kuvaa tällaisia näkymiä, niin se johtuu siitä että ne kuvaavat kuvattavansa pelkästään auton ikkunasta, ja ne kuvaavat vain sellaisia paikkoja jonne pääsee autolla. Tähän paikkaan ei autolla kuitenkaan pääse, ja helikopterillakaan tuonne ei voi laskeutua. Ja muutoinkin tämä paikka on ehdottomasti läskimahojen ulottumattomissa, ja paikka on senverran kaukana sopulilaumoilta että se jää heiltä kuvaamatta. Jos totta puhutaan, en minäkään tuonne enää jaksaisi tallustella, enkä oikein viitsisikään, mutta se taas on kokonaan toinen juttu. Mutta näin se jääkausi alkaa - kun se sitten joskus alkaa. Vielä kesäkuussakin ylätunturin varjoisissa paikoissa alkaa löytyä tällaisia lumikinoksia, jotka eivät ehdi sulaa, ja seuraavina vuosina sulamattomiksi jäävät alueet laajenevat, ja lumikerrokset paksunevat. Niin se käy.

Lampi tunturin huipulla

Ja tässä näet sulaneen lammen, joka on vieläkin korkeammalla. Saattaa olla, että juuri tämä lampi näkyy *Google-Earth* -kuvassa, mutta en mene tätä varmuudella sanomaan. Koska aurino paistaa tähän suoraan etelästä, sulaa lumi joka vuosi kokonaan. Kuvan taka-alalla kuumottavat luullakseni *Nattaset*, ja jolleivät kuumota, niin sitä pahempi tosiasioille. Jälkikäteen meidän täytyy tyytyä satuiluun, eli menetelmään, jolla vanhuudenhöperöt paikkailevat sanomisiaan, ja luulevat, etteivät muut huomaa. Niin menetelkäämme nytkin, sillä suurin osa katsojista lienee sellaisia, etteivät paikkaa ole koskaan nähneetkään. *Nattaset* -nimi tarkoittaa naisen liereänpyöreitä rintoja, ja nimitys on sangen onnistunut. Kuvassa etualalla näkyvästä tunturin satulasta alkaa vaivalloinen vaellus kohti *Luirojärveä*, jossa on kämppä, ja josta pääsee kätevästi kiipeämään vaikka *Sokostille*, joka on tienoon korkein kohta. Jos katsot oikein tarkasti tätä kuvaa, näet jonkun paikallisen hölmön istuskelevan valkoinen pipo päässään kuvan vasemmassa laidassa. Se on siinä joikaamassa niitä *nunnunnuu* -joikiaan. Tai sitten se vain istuu siinä paskalla. Kuka tuon nyt tiennee.

Veneetön mies

Mitä mahtaakaan miettiä sangen yksinkertainen etelän mies *Luirojärven* rannassa, jossa mies eräänä kesänä jätti veneensä järven rantaan, ja sitten löytääkin sen uponneena? Tässä hän näprää nappejaan auki - lieneekö aikoo mennä uimaan, tai venostaan hakemaan. Voihan olla, että miekkonen nyppii siinä napanöyhtänsä, josta muotoilee tuotapikaa maittavan erämiehen purukumin, jonka voi sekoittaa pihkaan, ja jota mällystämällä myös hampaat puhdistuvat. Ei näistä etelän miehen kotkotuksista ota aina edes selvää! Sivunmennen sanottuna: järven vastarannalla asui ennen erakko, jolla oli kuitenkin melkoisen vilkas seuraelämä, koska vaeltajat kävivät katsomassa tätä oikeaa erakkoa, joka siis ei ollutkaan mikään oikea erakko - asuipa vain muuten huviksensa rämeen laitamalla, niin yksin kuin kuningas.